

незадовільно, йому вказувався матеріал для повторного вивчення. Самостійна робота з навчальними елементами – це основна діяльність учня на уроці. Кожний учень забезпечувався модульними програмами.

Для перевірки процесу засвоєння учнями навчального матеріалу здійснювали проміжний контроль, результати якого надавали учням для корекції їх навчальної діяльності.

В цілому, загальне число годин, що затрачались на вивчення того чи іншого модуля, не виходило за часові межі, визначені програмою.

Практика застосування модульної технології для вивчення класів *N*-вмісних органічних речовин дала суттєві позитивні результати: підвищилась якість викладання хімії та якість знань учнів. Впровадження модульної технології значно полегшує працю вчителя в наступних циклах навчання, оскільки апробовані модульні програми та модулі можна легко коректувати, допрацьовувати і використовувати в наступні роки.

Список літератури:

1. Мельник В.В. Модульно-розвивальне навчання (управлінський і дидактико-технологічний аспекти). Хмельницький, 1996. С. 31 – 35.
2. Ситникова Н.Є. Модульне навчання: на терезах омріяного і пережитого. Рідна школа, 1995. № 7-8. С. 20 – 22.
3. Юцявичене П.А. Теория и практика модульного обучения. Каунас: Швиеса, 2009. 271 с.

УДК 374.147

ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР В НАВЧАННІ ХІМІЇ

Бойцун Г.Я.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: nnglad@tnpu.edu.ua

Педагогічний пошук постійно виявляє нові та вдосконалює випробувані раніше ефективні методичні прийоми і методи

навчання, які активізують мислення, розвивають інтерес до предмета і творчу уяву. Впровадження подібних методів і прийомів перетворює, вдосконалює систему навчання. Гру вважають одним з ефективних методів навчання в сучасних умовах, хоча ігри як засіб навчання потребують подальшого вивчення.

Аналіз педагогічної та методичної літератури, досвіду вчителів-практиків, також дає змогу стверджувати, що дидактичні ігри збуджують інтерес до предмета, активізують учнів протягом всього уроку, розвивають мислення, мову, пам'ять, формують пізнавальні інтереси, виявляють позитивний виховний вплив. Досвідчені вчителі також виступають за залучення ігрових методів у навчальний процес.

Як засвідчують проведені у школах дослідження, більшість вчителів застосовують ігри на уроках епізодично, найчастіше на заняттях хімічних гуртків та інших видах позакласної роботи.

В процесі анкетування вчителі хімії пояснили це тим, що теорія і методика дидактичних ігор і навчання хімії розроблені недостатньо, хоча конкретні розробки ігор в літературі наявні у значній кількості. Однак підготовка та проведення багатьох з цих ігор досить складна. Часто ігрові моменти, розважальність, цікавість настільки переважають, що гра втрачає дидактичне значення

В розробці теорії і методики застосування дидактичних ігор в процесі вивчення хімії в загальноосвітній школі найбільш важливими, на наш погляд, є такі питання:

- визначення поняття "дидактична гра" та її ролі в навчанні учнів хімії;
- визначення місця дидактичних ігор в загальній системі навчання хімії;
- класифікація дидактичних ігор;
- розробка методики проведення дидактичних ігор;
- організація ігрової діяльності школярів в процесі використання дидактичних ігор;
- розробка конкретних дидактичних ігор з хімії відповідно до програми школи;
- узагальнення досвіду застосування дидактичних ігор;
- психолого-педагогічні аспекти дидактичних ігор.

Якщо гра в загальному розумінні цього слова асоціюється з такими поняттями, як "відпочинок", "розваги", "змагання" тощо, то поняття "дидактична гра" має дещо інше значення.

В дидактичній грі, з одного боку, зберігаються елементи розваги – це ігрові прийоми і правила, певний емоційний настрій та умовність ігрової ситуації, елементи задоволення, цікавості та змагальності, наявність переможців та переможених, тобто присутні всі основні ознаки звичайної гри. З іншого боку, в дидактичній грі важливим є результат: засвоєння тих чи інших знань та вмінь, розвиток розумових та мовних якостей, виховання соціальної культури та інших елементів особистості учня (дидактичні фактори).

Природно, що в будь-яких іграх присутні елементи цікавості, однак в дидактичній грі ці елементи стають визначальними. Звичайні ігри – заради розваги, а дидактичні – цілеспрямовано вводять в процес навчання, щоб отримати відповідні результати в цьому процесі.

Таким чином, **дидактична гра – це спеціальний методичний прийом чи метод навчання у формі ігрової ситуації, спрямований на досягнення певної дидактичної мети в процесі навчання.**

Головний момент в організації дидактичних ігор – вміле та розумне поєднання в них елементів розваги та дидактичних чинників. При цьому елементи розваги є засобом збудження інтересу до питання, що вивчається, і стимулювання стійкої діяльності учнів у ході всієї гри.

В нашій роботі на основі педагогічного досвіду та експерименту, проведеного у школах з організації дидактичних ігор на уроках хімії, зроблено спробу розглянути та обговорити деякі з названих проблем, показати, як використовуються дидактичні ігри в процесі засвоєння хімічних понять, вивчення періодичного закону та періодичної системи хімічних елементів Д.І. Менделєєва.

Нами розроблено комплекс дидактичних ігор, що дають змогу розвинути пізнавальний інтерес учнів, стимулювати їх творчі здібності, глибше засвоїти матеріал програми, забезпечити емоційний настрій та психолого-педагогічний клімат в ході навчання.

Пропоновані ігри можна умовно розділити на три групи за формальною ознакою – залежно від тривалості їх проведення.

Ігри-хвилинки, які потребують мінімальних затрат часу, найчастіше їх проводить вчитель, і слугують вони в основному для збудження інтересу та привернення уваги до матеріалу, що вивчається. Їх можна застосовувати як під час пояснення нової теми, так і в процесі закріплення, повторення, повторення, узагальнення, а також в процесі контролю знань учнів.

Ігри-п'ятихвилинки можна проводити протягом 5–10 хвилин індивідуально, невеликими групами, а також всім класом на всіх етапах навчання.

Ігри-тридцятихвилинки проводять найчастіше за участю всього класу протягом 10-40 хвилин і головним чином для узагальнення і в ході контролю знань.

Проведене дослідження засвідчило, що окрім розвитку інтересу до предметів у школярів виробляється вміння зосередитись, долати труднощі, самостійно і швидко приймати рішення, а також розвиваються фантазія, увага, мова і пам'ять, легше засвоюються і запам'ятовуються складні хімічні та біологічні поняття.

Навіть самі пасивні учні докладають всіх зусиль, щоб не підвести своїх товаришів у групових іграх. В процесі гри учні, набуваючи нових знань та вмінь, розширюють свій світогляд, найбільш встигаючі, використовуючи свій минулий досвід, активно допомагають менш встигаючим учням. Тут розкривається особливе значення дидактичної гри як засобу виховання волі, взаємовиручки, товариськості та соціальної адаптації дитини в цілому. В грі підлітки розслаблюються, зникає їх скованість, невпевненість у власних силах, можливостях, а в разі досягнення успіху в них з'являється бажання знову грати та пізнавати світ все глибше.

Включення в навчання елементів гри робить процес засвоєння і закріплення матеріалу, що вивчається, більш цікавим та емоційним. Однак дидактичну гру не можна розглядати як розвагу або відпочинок на уроці. Дидактична гра – це дієвий методичний прийом, який мимовільно включає учня в творчу навчальну діяльність.

Список літератури:

1. Жорник О. Формування пізнавальної активності учнів у процесі спільної ігрової діяльності. Рідна школа, 2000. № 3. С. 37–39.
2. Лукашова Н.І. Дидактичні ігри як засіб формування інтересу учнів. Методика викладання біології, хімії, географії. Вип. 3. К., 1996. С. 93–97.

УДК 374.147

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВИВЧЕННЯ ГРУП МЕТАЛІЧНИХ
ЕЛЕМЕНТІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ
БАГАТОКОМПОНЕНТНИХ ЗАВДАНЬ**

Ванкевич А.П., Гладюк М.М.

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка

E-mail: nnglad@tnpu.edu.ua

Повноцінна пізнавальна діяльність школяра – одна з основних форм організації навчання, без якої неможливо вести мову про вдосконалення процесу навчання, про формування особистості учні, його розумовий та моральний розвиток.

Як зазначають науковці Н.М. Буринська, Л.П. Величко, О.Г. Ярошенко та інші, пізнавальна діяльність – це діяльність особливого складу, яка включає в себе такі компоненти: потреби і мотиви, мету і дії, способи і операції, результат.

Метою організації пізнавальної діяльності учнів є не лише оволодіння знаннями, а насамперед способами їх добування, оскільки учень повинен оволодіти і змістом навчального предмета, і змістом діяльності.

Завданням, яке розв'язувалось нами під час дослідження, було: розробити комплекс дидактичних завдань з курсу неорганічної хімії для 10 класу, спрямованих на формування системи блоків понять про хімічний елемент, речовину та хімічну реакцію під час вивчення груп металічних елементів.

Розробляючи завдання для організації пізнавальної діяльності учнів, ми виходили з того, що їх різноманітність